

En litteraturhistorisk smutsten

Af: Janus Neumann

Det er unægtelig en stor opgave at sætte spot på litteraturhistorien fra vikingetiden og frem til 2020. Det vil af gode grunde være tale om nedslag. Ny litteraturhistorie for ottende- og niende klasse gør et hæderligt forsøg, men nedslagene er så mange og korte, at sammenhængen bliver en udfordring.

Fakta

Titel

Spot på litteraturhistorien

Forfatter

Jimmi Michelsen

Pris

223,75

Sider

112

Serie

Sæt spor

Forlag

Dansk lærerforening

I "Spot på litteraturhistorien" gør forfatter Jimmi Michelsen klogelig opmærksom på, at bogen ikke kan rumme alle aspekter af vores omfattende litteraturhistorie. Det er forventeligt. I og med at bogen er en undervisningsbog for de ældste elever i udskolingen, vil fokus for denne anmeldelse primært ligge på bogens anvendelighed i denne sammenhæng.

Lad det være sagt med det samme: Der er ingen tvivl om, at forfatteren besidder en stor viden om litteraturhistorie, og at han har været tydelig bevidst om, hvad han ville formidle og hvornår. Bogens gennemgående problem er at de enkelte litteratureksempler til tider bliver så korte, at man ikke for alvor kan forvente, at en elev i folkeskolen kan få et indtryk af, hvorfor litteraturen blev skrevet, som den gjorde. Når man samtidig vælger meget korte forklaringer på datidens samfund, skal der et større abstraktionsniveau til, før man kan udlede, hvordan tingene egentlig hang sammen. I forordet gøres det klart, at det primære fokus vil ligge på den nyere litteraturhistorie, hvilket det også gør. Det går dog alt for hurtigt.

Allerede i indholdsfortegnelsen taber man pusten over, hvor meget man skal igennem. Man får et forvarsel om, at man skal holde tungen mere end almindeligt lige i munden for at følge med.

Det er ikke overraskende, at en litteraturhistorie bygger sit tekstvalg op med afsæt i de litterære perioder og historiske begivenheder, den vælger at tage med. I en undervisningsbog for udskolingen må det dog være en forudsætning, at den unge læser tages grundigt i hånden op gennem litteraturhistorien, for derved at få kendskab til den kronologiske sammenhæng. Jeg synes dybest set, at ideen om en litteraturhistorie for udskolingen er en fin ide, men problemet er, at kun få elever besidder tilstrækkelig forhåndsviden til at forstå bogens sammenhæng. Dens tempo er dens akilleshæl.

Mange lærere vil typisk søge mod fagbøgerne, når læringsportalernes digitale forløb bliver for overfladiske, hvilket i øvrigt ikke længere nødvendigvis er en præmis. Det er bare ikke denne bog, man i så fald kan ty til. Oldtidens nordiske litteratur er overstået på seks sider, hvor vi har mødt uddrag af de ældste vikingekvad til de islandske sagaer. Smukke tekster, som man har forladt hurtigere, end man har stiftet egentligt bekendtskab med dem.

I flere afsnit indleder forfatteren med en historisk rids over den for kapitlet aktuelle danmarkshistorie. Det fungerer godt. Det lykkes også flere steder at trække de nok så relevante tråde mellem samfundstendenser, levevis, mentalitetshistorie, herunder religion. Trådene ville have stået skarpere optrukket, hvis man havde givet mere plads til de litterære teksteksempler, der alt andet lige bør udgøre ryggraden i en litteraturhistorie. Et skrækeksempel er de i alt fire linjer, der gives fra den kendte folkevise, *Torbens datter*, og dermed har man dækket folkeviserne. I umiddelbar forlængelse følger så et glimrende

afsnit om baggrunden og forudsætningerne for middelalderens folkeeventyr, der giver læseren fin indsigt i tidens fortællertraditioner, og det glæder mig inderligt, at bogen også tager sig lejlighedsvist tid til inddragelse af børnelitteraturhistorien. I det beskrevne afsnit repræsenteret ved et uddrag fra Niels Bredals *Børne Spiegel* fra 1568.

Vi fortsætter op gennem historien fra reformationen til oplysningstiden, der indledes med en beskrivelse af 1500- og 1600-tallets verdensbillede, der viser oplysningstidens gradvise indtræden. Der havner vi igen meget hurtigt, desværre krydret med en lidt klassisk fejl, hvor Eugène Delacroix' verdensberømte maleri *Friheden fører folket på barrikaderne*, knyttes direkte til den franske revolution i 1789. Delacroix' billede viser imidlertid Julirevolutionen i Frankrig i 1830.

1700-tallets litteratur er hurtigt overstået, og vi introduceres for Ludvig Holberg, underligt nok uden nogen teksteksempler overhovedet. Herefter rammer vi en af niende klasses sværvægttere, nemlig romantikken. Det er nok de færreste dansklærere i niende klasse, der kan forestille sig ikke at have romantikken med som fordybelsesområde, og derfor får perioden da også en for denne bog ganske tung vægning. Hele otte sider kan der knibes ind. Det kan distrahere, at man ikke redaktionelt har set teksten igennem for simple historiske fejl, som når det hævdes, at Danmark afgiver Norge i 1804, hvilket først sker i 1814 ved freden i Kiel. Det kan måske lyde som en gang nævenyttigt petitesseerytteri, men vi har med en periode at gøre, hvor netop århundredets gentagende nederlag for Danmark er hele kernen om den litterære- og generelle kunstneriske udvikling, og derfor bør der være styr på det historiske stof og centrale årstal.

Af litteratureksempler har man strukket sig til fire linjer fra Guldhornene og seks linjer fra Grundtvigs *De levendes land*. Vi møder litterære kanoner med Adam Oehlenschläger, Grundtvig og selvfølgelig H.C. Andersen, men altså uden teksteksempler fra sidstnævnte. Det er for lidt. Der skal mere til. Afsnittet kan dog godt fungere som baggrundsviden for et fordybelsesområde i dansk. Her kan det give den fagligt stærke elev en god forståelse for tiden og dens strømninger, men litteraturen må eleven finde andet steds.

Jeg vil foretage et spring frem til året 1967, hvor børnelitteraturen igen kommer på banen med navne som Ole Lund Kirkegaard, Benny Andersen og Cecil Bødker. 1967 er et nøgleår i dansk børnelitteraturhistorie, og derfor er det opløftende, at det er nævnt i bogen. Tilmed med en kort begrundelse for de ændringer, der sker for børnelitteraturen. Frem mod 1967 er læseren gjort bekendt med prominente navn som Karen Blixen, Martin A. Hansen og Klaus Rifbjerg, og selveste svenske Astrid Lindgren. Valget er begrundet med hendes store betydning for børnelitteraturen i Norden, og det kan ej fornægtes.

De resterende årtier op til 2020 bliver heldigvis gennemgået lidt grundigere end de forgangne århundreder, men det løser ikke nogle beklageligvis signifikante hager ved bogen. Jeg fandt den interessant, fordi jeg er optaget af litteraturhistorie og har en forhåndsviden som gør at jeg kan samle bogens mange tråde. Det kan en elev i ottende og niende klasse ikke. Slet ikke, når han møder begreber som 'attituderelativisme' og 'postmodernisme'. Jeg er bestemt fortalende for at sætte den faglige bare højt i folkeskolen, men det skal være pædagogisk og didaktisk forsvarligt.

Jeg er ret overbevist om, at der vil sidde mange niendeklasser, måske særligt tosprogede, der vil få gevaldig brug for lærerhjælp, hvis de læser denne bog. Som nævnt indledningsvist fordrer den en forforståelse for litteratur, forfattere, perioder og ikke mindst komplekse fagbegreber, som eleverne ikke har på folkeskoleniveau. Jeg ville i langt højere grad placere bogen i gymnasiet. Den skyder langt over de måbende hoveder på sin intenderede målgruppe. Som den perfekte smutsten hamrer den hen over den litteraturhistoriske overflade, og bringer kun periodisk læseren ned i de lag, hvor der for alvor skabes forståelse og indsigt.

Kompagnistræde 34, 1208 Kbh K,
tlf 3369 6300, folkeskolen@folkeskolen.dk